

Prolog – Před rokem

Člověk ze Země dospěl k rozhodnutí. Dospěl k němu pomalu a postupně, ale přece jenom dospěl.

Uplynuly týdny od doby, kdy mohl vychutnávat pohodlí své lodě a chladný kosmický příkrov kolem ní. Přišel sem jen proto, aby předal hlášení místní kanceláři Mezihvězdného úřadu pro kosmoanalýzu, pak se chtěl hned vrátit do kosmického prostoru – ale zadrželi ho.

Připadal si jako ve vězení.

Dopil čaj a pohlédl na muže sedícího na druhé straně stolu. „Tady už za žádnou cenu nezůstanu,“ prohlásil.

Jeho protějšek rovněž dospěl k rozhodnutí. Dospěl k němu pomalu a postupně, ale přece jenom dospěl. A nyní bude potřebovat čas, spoustu času. Na jeho dopisy nikdo nereagoval. Ty mohl klidně poslat do výhně nějakého slunce a výsledek by byl stejný. Vlastně si od nich nic nesliboval. Byl to pouze první krok.

Jistě věděl jen to, že v průběhu všeho, co bude následovat, mu nesmí člověk ze Země vyklouznout z rukou. V kapse si pohrával s hladkou černou tyčinkou.

„Nechápete, jak je situace choulostivá,“ poznamenal.

„Co je choulostivého na zničení planety?“ namítl pozemšťan. „Chci, abyste odvysílal podrobnou informaci na Sark. Chci, aby se tam o tom všichni dozvěděli.“

„To nemůžeme udělat. Vždyť víte, jakou by to vyvolalo paniku.“

„Ale slíbil jste, že to uděláte.“

„Znovu jsem o všem přemýšlel, z praktického hlediska to nemá cenu.“

„A zástupce MÚK se dosud nedostavil,“ stěžoval si dále pozemšťan.

„Znáte to, ti už pilně organizují preventivní opatření pro nadcházející krizovou situaci. Ještě den nebo dva.“

„Ještě den nebo dva! To říkáte pořád! Copak na mě nemají vůbec čas? Vždyť moje výpočty ani neviděli!“

„Nabídl jsem se, že jim je přivezu. Jenže vy jste nechtěl.“

„A ani teď nechci. Když oni nemohou za mnou, vypravím se já za nimi.“ A rozhorleně dodal: „Vy mi zřejmě nevěříte. Nevěříte, že Florinu čeká zkáza.“

„Ale věřím.“

„Ba ne. Víím, že mi nevěříte. Je to na vás vidět. Říkáte to jen proto, abyste mě utěšil. Vy mým výpočtům nerozumíte, nejste kosmoanalytik. A snad ani nejste tím, za koho se vydáváte. Kdo vlastně jste?“

„Necháváte se unášet rozčilením.“

„Jo, nechávám. A vy se divíte? Nebo si jenom říkáte: Ubožák, ten kosmos mu ale dal? Myslíte si, že jsem se zbláznil.“

„Hlouposti.“

„Jistě si to myslíte. Proto chci jít na MÚK. Tam poznají, jestli jsem blázen, nebo ne. Tam to poznají.“

Jeho protějšek si připomenul, jak se rozhodl. „Není vám zřejmě dobře,“ řekl. „Pomohu vám.“

„Ne, vy ne!“ vykřikl pozemšťan hystericky. „Protože odtud vypadnu. Nezadržíte mě, leda byste mě zabil, a toho se neodvážíte. Kdybyste to udělal, budete mít na svědomí smrt celé populace na planetě.“

Nyní promluvil zvýšeným hlasem i ten druhý:

„Nezabiju vás! Slyšíte! Nezabiju! To ani nebude nutné.“

„Spoutáte mě a necháte tady?“ pronesl posměšně pozemšťan. „Na to myslíte? A co uděláte, až mě z MÚK začnou hledat? Já jim totiž musím pravidelně posílat hlášení.“

„Na Úradě vědí, že jste u mě v bezpečí.“

„Ano? Pochybuju, že vůbec vědí, že jsem tady. Pochybuju, že vůbec dostali moji zprávu.“ A pozemšťan najednou pocítil, jak mu třesčí hlava a trnou končetiny.

Druhý muž se zvedl a shledal, že jeho rozhodnutí přišlo v nejvyšší čas. Obešel zvolna dlouhý stůl a zastavil se u pozemšťana. „Je to pro vaše dobro,“ pronesl konejšivě a vytáhl z kapsy černou tyčinku.

„To je psychosonda,“ vydechl chraptivým, zastřeným hlasem pozemšťan. A když se pokusil vstát, zjistil, že ho ruce ani nohy neposlouchají. „V čaji... droga?“ vysoukal ze sebe namáhavě.

„Ano,“ přikývl druhý muž. „Podívejte se, neublížím vám. Ve vzrušeném, úzkostném stavu, v jakém se nacházíte, byste sotva pochopil, jak choulostivá je to záležitost. Já vás jenom zbavím úzkosti.“

Pozemšťan už ze sebe nedokázal vypravit ani slovo. Jen seděl – a otupěle uvažoval. Do kosmu, nadrogoval mě! Chtělo se mu vykřiknout, pronikavě vykřiknout, ale nemohl. To se už nad ním skláněl jeho protějšek. Vzhlédl – očima dosud pohnout mohl.

Psychosonda byla kompaktní zařízení, stačilo pouze přiložit koncovku na jejích vodičích na příslušná místa lebky.

Pozemšťan mohl s hrůzou přihlížet, dokud mu neochrnuly i oční svaly. Necítil ani štípnutí, když mu ostré, tenké hroty pronikly pokožkou mezi lebečními švy. Vykřikl, ale jen v tichu svých myšlenek. Naříkavě volal: „Ne, vy to nechápete! Na té planetě žije spousta lidí! Copak nevíte, že riskujete životy stovek milionů živých lidských bytostí?“

Hlas druhého muže zněl zastřeně a jaksi vzdáleně, jako by ho vítr přinášel z dlouhého tunelu. „Nebude vás to bolet. Za hodinu se vám uleví, bude vám skutečně dobře. Oba se pak všemu s chutí zasmějeme.“

Pozemšťan pocítil lehké chvění na povrchu lebky, ale to posléze ustalo. Tma kolem něho zhoustla a zahalila ho. Něco z ní už nikdy nezmizelo a trvalo rok, než se alespoň zčásti rozplynula.

Nalezenec

Rik odložil krmítko a vyskočil na nohy. Chvěl se tak silně, že se musel opřít o holou, mléčně bílou stěnu, a vykřikl: „Vzpomínám si!“

Všichni k němu zvedli od oběda oči a jejich vtíravý hovor poněkud ochabl. Hleděli na něho s nic neříkajícími výrazy na hladce vyholených, lesknoucích se tvářích, které byly stejně bledé jako nedokonalé osvětlení prýstící ze stěn. Z očí jim nevyzařovala účast, jen pozornost, jakou by vzbudil jakýkoli náhlý výkřik.

„Vzpomínám si na svou práci!“ zvolal Rik. „Měl jsem práci!“ Někdo ho okřikl: „Drž hubu!“ A po něm další, ještě hlasitěji: „A dřepni si na zadek!“

Tváře se odvrátily, tlumený hovor se znovu rozproudil. Rik se tupě rozhlížel. Zaslechl, jak někdo poznamenal: „Ten Rik je ale praštěnej.“ A povšiml si, že jeden z mužů pokrčil rameny a poklepal si prstem na spánek. Ale nechápal, co to znamená.

Zvolna se posadil. Znovu uchopil krmítko, lžícovitý nástroj s ostrými hranami a malými hroty vyčnívajícími z předního okraje miskovité části, kterým bylo možno stejně neobratně krájet jako nabírat nebo napichovat. Dělníkovi z továrny muselo stačit. Obrátil je v ruce, aniž pohlédl

na svoje číslo na rubu rukojeti. Nemusel se na ně dívat, znal je nazpaměť. Všichni ostatní měli podobná evidenční čísla, stejně jako on, ale měli také jména. On neměl. Dali mu přezdívku Rik, protože tento slangový výraz dělníků pracujících s kyrtem znamená něco jako *pitomec*. Ale říkali mu spíš *blázne*.

Možná že se bude od této chvíle rozpomínat na stále více věcí, neboť od jeho příchodu do továrny to bylo v tuto chvíli poprvé, co si vůbec vzpomněl na něco, co bylo dřív. Kdyby jen usilovně přemýšlel! Kdyby mohl zapojit do činnosti celý mozek!

Najednou přestal mít hlad, náhle neměl na jídlo ani pomyslení. Rázně zabodl krmítko do rosolovité kostky masa a zeleniny před sebou, jídlo odstrčil a zabořil hlavu do dlaní. Prsty zaťal do vlasů a usilovně se snažil proniknout do temnoty, z níž právě vydoloval něco určitého, byť nepochopitelného a nerozlušitelného.

Pak se rozvzlykal, ale to už zvonek oznámil, že čas určený na oběd vypršel.

•

Toho večera, když se vracel z továrny, se k němu připojila Valona Marchová. Zpočátku si její přítomnost neuvědomoval, nevnímal ji jako živou bytost. Až když zaslechl, jak srovnala svůj krok s jeho, zastavil se a pohlédl na ni. Její vlasy, spletené do dvou silných copů sepnutých malými magnetickými sponami se zelenými kamínky, měly neurčitý světlounce hnědý odstín. Spony vypadaly levně a opotřebeně. Na sobě měla jednoduché bavlněné šaty, neboť víc v mírném klimatu ani nepotřebovala, stejně jako Rikovi stačila bavlněná košile s krátkými rukávy a bavlněné kalhoty.

„Slyšela jsem,“ začala, „že se během oběda stalo něco nepříjemného.“ Hovořila, jak se dalo předpokládat, s ostrým venkovským přízvukem. Naproti tomu Rik vyslovoval samohlásky až přehnaně měkce a tak nějak huhňavě – někteří dělníci jeho výslovnost posměšně napodobovali, ale Valona ho utěšovala, že tak se chovají jenom hlupáci.

„Nic se nestalo,“ zabručel Rik.

„Slyšela jsem, že sis na něco vzpomněl,“ nedala se odradit. „Je to pravda, Riku?“

Také ona mu říkala Riku. Jinak mu říkat ani nemohla, protože si na svoje pravé jméno nedokázal vzpomenout, třebaže se snažil, seč mohl, a třebaže se Valona snažila s ním. Jednou dokonce sehnala potrhaný seznam občanů městečka a předčítala mu všechna křestní jména. Žádné z nich mu však nic neříkalo.

Podíval se na ni bolestným pohledem. „Budu muset z továrny odejít,“ řekl.

Zamračila se. Její oválný široký obličej s vysokými lícními kostmi vypadal ustaraně. „To bys asi neměl dělat. Neudělal bys dobře.“

„Musím o sobě zjistit něco víc.“

Olízla si rty. „To bys asi neměl.“

Odvrátil se od ní. Věděl, že to s ním myslí dobře. Věděl to od té doby, kdy mu sehnala práci v továrně, i když s výrobními stroji neměl žádné zkušenosti – aspoň si nevzpomínal, že by měl. Tak či onak, jako argument použila, že není dostatečně silný na fyzickou práci, a proto mu dovolili udělat si bezplatný technický kurz. A ještě předtím, za noci s hrůzyplnými sny, kdy ze sebe stěží dokázal dostat nějaký zvuk, kdy ani nevěděl, na co je jídlo, se o něho starala a krmila ho. Udržela ho při životě.

„Musím,“ opakoval.

„Nemáš zase ty bolesti hlavy, Riku?“

„Ne. Opravdu jsem si na něco vzpomněl – vzpomněl jsem si, čím jsem kdysi byl. Tenkrát!“

Nevěděl, zda se jí má svěřit. Odvrátil od ní pohled. Hřejivé příjemné slunce stálo nejméně dvě hodiny nad horizontem. Na jednotvárné řady dělnických ubikací, táhnoucí se kolem továren, byl nezáživný pohled, ale Rik věděl, že jakmile se dostanou na vyvýšeninu, rozprostrou se před nimi nedohledná pole v celé své zlatavě karmínové kráse. Rád se na pole díval – už od okamžiku, kdy je spatřil poprvé, mu přinášela uklidnění a potěšení. Ještě předtím, než pochopil, že karmínová a zlatá jsou barvy, než pochopil, že vůbec existuje něco jako barvy, než dokázal vyjádřit spokojenost konkrétněji než bublavými zvuky, ho v polích rychle přestávala bolet hlava. Když to zjistila, půjčovala si Valona diamagnetický skútr a každý volný den ho brávala ven z vesnice. Pluli vzduchem několik desítek centimetrů nad povrchem vozovky, klouzali po měkkém polštáři antigravitačního pole, až se dostali na míle od lidských obydlí a do tváří se jim opíral vítr prosycený vůní kyrtových květů.

Pak se posadili u silnice obklopené barvami a vůní a podělili se o kostku jídla – a se sluncem nad hlavou tam jen tak seděli, dokud nenastal čas k návratu.

Při té vzpomínce Rik ožil. „Pojďme do polí, Lono,“ navrhl.

„Je pozdě.“

„Prosím. Jen kousek za městečko.“

Nejistými prsty ohmatávala útlý váček na peníze, který měla za modrým opaskem z měkké kůže, jediným marným doplňkem oblečení, jaký si dovolila.

Rik ji uchopil za paži. „Pojďme pěšky.“

.

O půl hodiny později odbočili z hlavní silnice na klikatou bezprašnou cestu z udusaného písku. Nepadlo mezi nimi jediné slovo a Valona cítila, že se jí zmocňuje důvěrně známý strach. Nedokázala vyslovit, co k Rikovi cítí, a proto se o to ani nepokoušela.

Co kdyby ji opustil? Rik byl malé postavy, ne větší než ona, a vážil snad dokonce méně. A v mnohém ohledu byl stále bezbranný jako malé dítě. Než mu vymazali paměť, musel to být vzdělaný člověk. A velmi významný.

Valona neměla žádné vzdělání, naučila se jen číst a psát a v technickém kurzu ovládat stroje, ale věděla, že ne všichni jsou tak omezení. Tak třeba ten měšťan, jehož obrovské znalosti jim všem tolik prospívaly. Nebo zemani, kteří sem občas přijížděli na inspekci. Nikdy je neviděla zblízka, jen jednou – stalo se to během dovolené, když navštívila Město – zahlédla skupinku těch neuvěřitelně nádherných stvoření z dálky.

Příležitostně mohli dělníci slyšet, jak mluví vzdělaní lidé, kteří hovořili jinak, plynuleji, používali delší výrazy a slova vyslovovali měkčeji. A Rik, jak se mu paměť postupně vracela, se vyjadřoval stále podobněji jako oni.

Když poprvé promluvil, polekala se. Přišlo to tehdy tak náhle – až do té chvíle si jen kňouravě stěžoval na bolesti hlavy. Ale měl zvláštní výslovnost, a když ho opravovala, nedokázal ji změnit.

Od té doby se obávala, že ji opustí, až se mu paměť zcela vrátí. Protože byla obyčejnou Valonou Marchovou. I když jí říkali Velká Lona. Byla svobodná, asi se už nikdy neprovdá. Děvčata s robustní postavou a s velkýma nohama a rukama zrudlýma prací se nevdávají. Nedokázala nic jiného než s něnou opovržlivostí pohlížet na chlapce, kteří ji při svátečních zábavách přehlíželi. Neuměla se chichotat a vyzyvavě se usmívat.

A nikdy nebude mít dítě, které by mohla chovat a se kterým by se mazlila. Ostatní dívky, jedna po druhé, děti měly, ale ona mohla nanejvýš jen z hloučku obdivovatelek vrhat krátké pohledy na narudlé, bezvlasé tvorečky s vykulenýma očima, bezmocně sevřenými pěstičkami a uslintanými ústy...

„Teď jsi na řadě ty, Lono,“ slýchávala. „Kdy budeš mít dítě, Lono?“ Na to se jen odvracela.

Pak se objevil Rik, který byl jako dítě. Musela ho krmit a starat se o něho, chodit s ním na slunce a uspávat ho, když ho trýznily bolesti hlavy. A děti na ni posměšně pokřikovaly: „Lona má kluka! Velká Lona má bláznivýho kluka! Ten její kluk je Rik!“

Když pak mohl Rik chodit ven sám – a toho dne, kdy udělal první samostatné kroky, pocítovala pýchu jako matka jednoročního syna, i když jemu už bylo určitě víc než třicet – a vydal se bez doprovodu do vesnických uliček, děti běhaly kolem něho, smály se a pokřikovaly na něho posměšky tak dlouho, až přinutily dospělého muže, který dokázal odpovídat jen nesrozumitelným chrčením, zakrýt si oči a přikrčit se strachem. Často musela z domku vyběhnout, okřikovat je a výhrůžně hrozit pěstí.

Jejích pěstí se báli i dospělí muži. Když poprvé přivedla Rika do továrny, srazila vedoucího provozu pěstí k zemi, protože zaslechla, že se o ní a o Rikovi neslušně vyjádřil. Za to ji tovární rada potrestala pokutou ve výši týdenního platu a nebýt měšťanova zásahu a jeho zdůvodnění, že byla vyprovokována, poslali by ji k soudu do městečka.

Nechtěla, aby se Rikovi vrátila paměť. Věděla, že mu nemá co nabídnout a že je od ní sobecké, když si přeje, aby zůstal duševně omezený a bezmocný napořád. Ale přála si

to, protože na ní dosud nikdo nebyl tak naprosto závislý – a proto, že ji děsila představa, že bude opět sama.

„Riku, víš to jistě, že se ti paměť vrací?“ zeptala se.

„Ano.“

Stáli v polích, jež slunce svým žářem barvilo dočervená. Brzy se zvedne mírný, vůní prosycený večerní vánek – zavlažovací kanály ve tvaru šachovnice už začínaly rudnout.

„Vracejícím se vzpomínkám věřit mohu, Lono. Ty víš, že mohu,“ řekl. „Tys mě přece neučila mluvit. Na slova jsem si vzpomněl sám. Je tomu tak?“

„Je,“ připustila neochotně.

„Dokonce si vzpomínám na chvíle, kdy jsi mě brávala do polí, a tehdy jsem ještě neuměl mluvit. Vybavují se mi stále nové a nové věci. Včera jsem si vzpomněl, jak jsi jednou chytila kyrtlinku, ten létající hmyz. Drželas ji v sepnutých rukou a já se musel podívat skulinou mezi tvými palci, abych viděl, jak ve tmě rudě a oranžově světélkuje. Smál jsem se a pokoušel jsem se vklínit prsty mezi tvé, abych se jí zmocnil, ale uletěla. Kvůli tomu jsem pak brečel. Tehdy jsem nevěděl, že je to kyrtlinka nebo že to vůbec něco je, ale teď se mi všechno jasně vybavuje. O tom jsi mi nikdy nevyprávěla, Lono, že ne?“

Zavrtěla hlavou.

„Ale stalo se to, že? Vzpomínám si správně?“

„Ano, Riku.“

„A dnes jsem si vzpomněl na něco z minulosti. Musela být přece nějaká minulost, Lono.“

To tedy musela. Srdce jí sevřela úzkost, když na to pomyslela. Jeho minulost byla určitě jiná než přítomnost, v níž oba žili. A týkala se jiného světa. Usuzovala tak podle toho, že slovo *kyrt* bylo jediné, na které si nevzpomněl – musela

mu vysvětlit, že právě tenhle kyrt je pro celou Florinu to nejdůležitější.

„A na co sis vzpomněl?“

Zdálo se, že vzrušení Rika rázem opustilo. Zatvářil se zdrženlivě. „Zjevně to nedává velký smysl. Jde však o to, že jsem měl zaměstnání a že vím, čeho se týkalo. Alespoň v podstatě.“

„A cos dělal?“

„Analyzoval jsem prázdno.“

Prudce se k němu otočila a pronikavě mu pohlédla do očí. A na chvíli, než se podrážděně odvrátil, mu přiložila dlaň na čelo.

„Netrápí tě, Riku, zase bolesti hlavy? Už dlouho tě hlava nebolela.“

„Je mi dobře. Nemusíš mě pořád otravovat.“ A když si povšiml, že sklopila oči, dodal: „Tím jsem nemyslel, že mě otravuješ, Lono, jen to, že je mi dobře a že nechci, aby sis se mnou dělala starosti.“

Tvář se jí rozjasnila. „Co to znamená analyzovat?“ Používal výrazy, které jí byly cizí. Poklesla na duchu, když si uvědomila, jak musel být kdysi vzdělaný.

Chvíli přemýšlel. „To znamená... to znamená rozebírat. Víš, asi tak, jako jsme rozebírali třídič, abychom zjistili, proč se snímací paprsek vychýlil.“

„Ale, Riku, jak může někdo rozebírat prázdno? To není žádné zaměstnání.“

„Je to trochu složitější.“ Zhluboka se nadechl. „Teď bych to asi nedokázal vysvětlit. Víc si nepamatuju, ale musela to být důležitá práce, cítím to. Nemohl jsem být přece zločinec!“

Mimovolně se zachvěla. To si měla nechat pro sebe. Ale tehdy ji k tomu vedlo přesvědčení, že mu pomůže, když ho bude varovat – teprve později pochopila, že pravým

důvodem, proč mu to řekla, byla touha připoutat si ho k sobě co nejtěsněji.

.

Příhodilo se to tehdy, když začal mluvit. Něco takového ne-
očekávala, a proto dostala strach. Ani měšťanovi se o tom
neodvážila zmínit. Ze svých životních úspor vzala pět kre-
ditů – stejně se nenajde muž, který by po ní žádal věno –
a zašla s Rikem k doktorovi do Města. Jméno a adresu si
napsala na kousek papíru, ale i tak trvalo dvě strastiplné
hodiny, než mezi vysokými sloupy, které přibližovaly Horní
Město slunci, našla správnou budovu.

Trvala na tom, že bude vyšetření přítomna, a tiše seděla,
zatímco doktor dělal s podivnými nástroji roztodivné úko-
ny. Ale když položil Rikovu hlavu mezi dvě kovové desky
a potom zařídil, aby svítila jako kyrtlinka v noci, vyskočila
a pokusila se ho zadržet. Doktor musel zavolat dva muže na
pomoc, a když ji vyváděli, divoce se vzpírala.

Za půl hodiny za ní přišel a tvářil se zachmuřeně. Zne-
klidňoval ji už jen pouhou přítomností, protože byl zema-
nem, i když měl ordinaci v Dolním Městě. Měl však mírné
oči, dokonce laskavé. Otřel si ruce do ručníku, který pak
odhodil do odpadu, přestože jí se zdál čistý. „Kde jste se
s tím člověkem setkala?“ zeptal se.

Pověděla mu to, ale vynechala všechno, co se týkalo měš-
tana a hlídkujících.

„Takže o něm nic nevíte.“

Potřásla hlavou. „Z dřívějšíka nic.“

„Byl psychosondován. Víte, co to znamená?“

Nejdřív zavrtěla hlavou, vzápětí však pronesla šeptem:
„Není to, pane doktore, to, co se dělá s těmi, co se zbláznili?“

„A s těmi, kteří se provinili zločinem. Psychosondáží se změní funkce jejich mozku – ku prospěchu všech. Jejich myšlení se celkově ozdraví nebo se upraví jen ty části mozku, které je nutí krást a zabíjet. Rozumíte?“

Ano, rozuměla. Zrudla, než se odvážila pronést: „Rik nikdy nic neukradl ani nikomu neublížil.“

„Vy mu říkáte Rik?“ Zatvářil se pobaveně. „A jak můžete vědět, co dělal, než jste se s ním setkala? Ze stavu jeho mozku je nyní obtížné na cokoli usuzovat. Psychosondovali ho důkladně – až brutálně. Nedovedu říct, nakolik má mozek poškozený trvale a nakolik jde o přechodné zablokování jeho činností. Mohu jen konstatovat, že některé z nich se časem obnoví, ale asi ne všechny. Měl by zůstat na pozorování.“

„Ne, ne. Musí zůstat u mě. Starám se o něho dobře, pane doktore.“

Zamračil se, ale promluvil jaksi zjihle: „Šlo mi jen o vás, má milá. Třeba z jeho mozku neodstranili všechno špatné. Přece byste nechtěla, aby vám jednoho dne ublížil.“

V tom okamžiku přivedla sestra Rika, říkala mu přitom tichým hlasem něco uklidňujícího, jako by konejšila malé dítě. Rik si přiložil ruku k hlavě a na okamžik neurčitě civěl před sebe, a když zaostřil oči na Valonu, natáhl k ní ruce a chabě zvolal:

„Lono...!“

Přiskočila k němu, přitiskla ho k sobě a položila mu hlavu na rameno.

„On mi neublíží,“ řekla doktorovi. „Za žádných okolností.“

„Jeho případ budu samozřejmě muset ohlásit. Nevím, jak se mu v takovém stavu, v jakém se musel nacházet, podařilo utéct orgánům.“

„To znamená, pane doktore, že ho tak jako tak odvedou?“

„Asi ano.“

„Prosím vás, pane doktore, nedělejte to.“ Rozmotala kapesník, v němž se zablesklo pět kreditů. „Vezměte si je všechny. Budu se o něho dobře starat. On nikomu neublíží.“

Doktor pohlédl na mince v její ruce. „Vy pracujete v továrně.“ Přikývla.

„Kolik vám platí týdně?“

„Dva kredity osmdesát.“

Zlehka si sklepl mince do dlaně, pak jí je podal. „Vezměte si je. Nebudu vám nic účtovat.“

S neskrývaným překvapením si mince vzala. „Ale nikomu nic neřeknete, že ne, pane doktore?“

„Bohužel, budu muset. Na to je zákon.“

Ani nevěděla, jak se dostali zpátky do vesnice, ale celou cestu tiskla Rika k sobě.

O týden později vysílali v hypervizi zprávu, že při havárii gyroplánu, způsobené selháním jedné z místních energetických rozvodů, zahynul jakýsi doktor. Jeho jméno jí připadalo povědomé, a když se toho večera vrátila do svého pokoje, porovnala je s tím, které měla zapsáno na útržku papíru. Bylo to totéž jméno.

Posmutněla, protože to byl dobrý člověk. Už dřív ji na něho odkázal jeden dělník s doporučením, že jde o zeman-ského lékaře, který má pro dělníky pochopení, a ona si jeho jméno uschovala pro případ nouze. A když ten případ nastal, zachoval se k ní velice dobře. Avšak její zármutek náhle odnesla radost – pochopila, že doktor neměl čas Rika oznámit. Alespoň nikdo nepřišel do vesnice nic vyšetřovat.

Později, až když začal Rik lépe chápat, se mu svěřila se vším, co doktor říkal, jen aby ho přiměla zůstat ve vesnici v bezpečí.

•

Rik s ní musel zatřást, aby ji vytrhl ze vzpomínek. „Copak mě neslyšíš?“ opakoval zvýšeným hlasem. „Nemohl jsem být zločincem, když jsem měl důležité zaměstnání.“

„Nemohl ses ničeho špatného dopustit?“ namítla vyhýbavě. „Mohls, i kdybys býval někým důležitým. Třeba dokonce zemanem.“

„Ale já vím určitě, že jsem se ničeho nedopustil. Copak nechápeš, co všechno musím zjistit, abych přesvědčil i ostatní? Musím odejít z továrny i z vesnice a zjistit toho o sobě co nejvíc.“

Pocítila, jak v ní vzrůstá neklid. „Riku, to bude nebezpečné! A proč bys měl? Kdybys někdy analyzoval prázdno, co je tak důležitého na tom, aby ses to o sobě dozvěděl?“

„To další, na co jsem si vzpomněl.“

„Co další?“

„To ti neřeknu,“ pronesl šeptem.

„Někomu bys to říct měl. Co kdybys znovu ztratil paměť?“

Stíkl jí rameno. „Vlastně máš pravdu. Ale nikomu to, Lono, neříkej. Ty budeš moje náhradní paměť, kdyby se se mnou něco stalo.“

„Jistě, Riku.“

Rozhlédl se. Svět vypadal nádherně. Valona mu kdysi řekla, že v Horním Městě, vlastně vysoko nad ním, je nápis, který zní: *Ze všech planet v Galaxii je Florina nejkrásnější.* A jak se tak díval kolem sebe, docela tomu věřil.

„To, nač jsem si vzpomněl – a právě dnes odpoledne – je něco hrozného. A když už si na něco vzpomenu, tak je to pravda.“

„A co je to?“

Zahleděl se na ni vážně, až úzkostlivě. „Všichni na tomto světě zahynou. Tady, na Florině.“

Měšťan

Když zazněl signál u dveří, Myrlyn Terens právě vytahoval z poličky filmoknihu. Vrásky, které vrylo do jeho tváře přemýšlení, rázem ustoupily obvyklejšímu opatrnickému výrazu. Jednou rukou si uhladil řídnoucí neposlušné vlasy a zvolal: „Okamžik!“

Zasunul filmoknihu zpátky a stiskl tlačítko. Krycí panel vklouzl na své místo a vytvořil plochu, která zcela splynula s okolní zdí. Prostí tovární a zemědělstí dělníci, s nimiž se stýkal, pociťovali určitou pýchu, že jeden z nich, alespoň rodem, má vlastní filmy. To ho sice do jisté míry povznášelo na duchu, ale přesto se neodvážil ukazovat filmy veřejně. Pohled na filmy by všechno zkazil, spoutal by jejich nepřiliš ochotné jazyky docela. Terens mohl o svých měšťanských knihách mluvit, ale kdyby je spatřili na vlastní oči, asi by jim až příliš připomínal zemana.

Zemané zde samozřejmě byli také. Bylo však jen málo pravděpodobné, že by některý z nich ze společenských důvodů zavítal do jeho domu, a kdyby se přece jen něco takového stalo, řada filmoknih v dohledu by nebyla zrovna nejmoudřejší. Byl měšťanem a podle zvyklostí se těšil určitým výhodám, ale nechtěl vypadat, že se chlubí.

„Už jdu!“ zvolal. Zamířil ke dveřím a za chůze si zapínal horní lem tuniky. Dokonce se i oblékal podobně jako zemané a sám někdy málem zapomínal, že se narodil na Florině.

Ve dveřích stála Valona Marchová. Poklesla v kolenou a uklonila se v uctivém pozdravu.

Doširoka otevřel dveře. „Pojď dál, Valono. Posad se. Jistě už je po večerce. Doufám, že tě hlídkující neviděli.“

„Asi ne, měšťane.“

„Věřme, že tomu tak je. Víš, že nemáš dobrou pověst.“

„Ano, měšťane. Jsem vám moc zavázána za to, co jste pro mě udělal.“

„Nemluv o tom. A posad se. Nechceš něco k jídlu nebo pití?“

Posadila se na kraj židle, záda rovná jako pravítko, a zavrtěla hlavou. „Ne, díky. Už jsem jedla.“

Nabídnout občerstvení se mezi vesničany považovalo za projev dobrého mravu, odmítnutí pak za nevychovanost. Terens to věděl, ale nenaléhal na ni. „Co se stalo?“ zeptal se. „Zase se to týká Rika?“

Přikývla, avšak rozpaky jí zřejmě bránily ve vysvětlování.

„Nemá nějaké problémy v továrně?“

„Ne, měšťane.“

Čekal, jen přimhouřil oči a pohlédl na ni pronikavěji. „Přece nechceš, abych hádal, jaké máš trápení? No tak, vymáčkni se, nebo ti nebudu moci pomoci. A ty asi chceš, abych ti pomohl.“

„Ano, měšťane.“ Pak vyhrkla utrápeným hlasem: „Jak to mám říct? Je to něco skoro šíleného.“

Překonal nutkání pohládit ji po rameni, věděl, že by se odtáhla. Seděla jako obvykle, se svýma velkýma rukama schovanými v klíně. Neušlo mu, že má prsty zaklesnuty do sebe a že je křečovitě svírá.

„Nechť je to cokoli, vyslechnu tě,“ vybídl ji.

„Vzpomínáte si, měšťane, jak jsem za vámi přišla a vyprávěla vám o doktorovi z Města a o tom, co říkal?“

„Ano, vzpomínám. A vzpomínám si také, že jsem ti řekl, abys už nic takového nedělala, dokud se se mnou neporadíš. Víš o tom?“

Oči se jí o poznání zvětšily. Nechtěla v něm probudit vzpomínku na to, jak tehdy rozezleně reagoval. „Nic takového bych už neudělala. Jen jsem vám chtěla připomenout, že jste mi slíbil udělat všechno, co bude ve vašich silách, aby mi Rik zůstal.“

„A to taky udělám. Snad se na něho nevyptávaly hlídky?“

„To ne, měšťane. Myslíte, že by mohly?“

„Věřím, že ne.“ Cítil, že mu dochází trpělivost. „No tak, Valono, pověz mi, co tě trápí.“

Orosily se jí oči. „Měšťane, on mě chce opustit! A já mu v tom chci zabránit.“

„Proč tě chce opustit?“

„Říká, že si začíná vzpomínat na další nové věci.“

V jeho výraze se odzrcadlil náhlý zájem. Předklonil se a málem jí sevřel ruce. „Začíná si vzpomínat? A na co?“

•

Terens si živě vybavil ten den, kdy Rika našli. Viděl, jako by to bylo dnes, skupinku mladíků shromážděných poblíž jednoho ze zavlažovacích kanálů kousek za vesnicí, kteří na něho volali: „Pane měšťane! Pane!“ Rozběhl se. „Co se děje, Rasie?“ Když přišel do městečka, dal si záležet, aby se naučil jména mladých lidí. Tím si naklonil jejich matky, a usnadnil si tak první dva měsíce.

Rasie vypadal nezdravě. „Podívejte se tam, pane měšťane!“ A ukázal na něco bledého a svíjejícího se, co se teprve

mělo stát Rikem. Ostatní mladíci se překonávali ve vysvětlování. Terensovi se podařilo pochopit, že si hráli na schovávanou. Snažili se mu vylíčit, jak hra probíhala a kdo vyhrával, ale na tom samozřejmě nezáleželo.

Rasie, dvacetiletý černovlasý mladík, zaslechl naříkavé sténání a obezřetně se připlížil k místu, odkud vycházelo. Myslel si, že je tam nějaké zvíře, třeba polní hlodavec, kterého by mohl snadno chytit. Ale našel Rika.

Na všech mladících byla vidět pochopitelná nevolnost a stejně pochopitelné ohromení z pohledu na člověka, téměř nahého a s bradou potřísněnou slinami, který trhavě pohyboval rukama a nohama. Tvář měl zarostlou strništěm a děsivě koulel vybledlýma očima. Na okamžik zachytil Terensův pohled a zaostřil zrak, pak zvolna vztyčil palec a zasunul si ho do úst.

„Koukněte, pane měšťane,“ zasmál se jeden z mladších. „Je to cucpalec!“

Při tom náhlém zvolání sebou ležící muž křečovitě trhl. V obličeji, nyní zkřiveném, zrudl a začal slabě sténat, aniž si vyndal vlhký a na rozdíl od zašpiněné ruky růžový palec z úst.

Při pohledu na něj procitl Terens ze strnulosti a řekl:

„Tak, mládenci, neměli byste v tom kyrtovém poli pobíhat. Ničíte úrodu, víte, co vás čeká, jestli vás zemědělství dělníci chytí. Zmizte a nikomu neříkejte, co jste tady viděli. A ty, Rasie, utíkej k panu Jencusovi a řekni mu, aby sem hned přišel.“

Ulf Jencus byl v celém městečku jediný, kdo měl k lékařským znalostem nejbližší – svého času totiž asistovat skutečnému lékaři z Města. Proto ho zbavili povinnosti pracovat na poli nebo v továrně – a vyplatilo se to. Uměl měřit teplotu, předepisovat léky a dávat injekce, ale především

dokázal rozpoznat – což bylo nejdůležitější –, kdy je nemoc natolik vážná, aby pacienta odeslali do Města do nemocnice. Nebožáci, kteří by dostali zánět mozkových blan nebo slepého střeva, by vzhledem k jeho poloprofesionální minulosti asi hodně trpěli, ale ne dlouho. Byl však takový, jaký byl, a přestože předáci na jeho nedostatky poukazovali, rozhodně mu nikdy nevyčítali, že pomáhá simulantom.

Jencus pomohl Terensovi naložit muže na nákladní skútr a co nejopatrněji ho převezli do městečka. Společně z něho smyli nános ztvrdlé mastné špíny, jenom s jeho vlasy se nedalo nic dělat.

Jencus mu vyholil celé tělo a podle svých nejlepších schopností ho prohlédl. „Jak to vidím já, měšťane, nic nakažlivého nemá. Krmili ho, žebra mu netrčí. Ale nevím, co si o tom mám myslet. Jak se sem dostal, co myslíte?“

Položil tu otázku pesimistickým tónem, jako by ani neočekával odpověď. Terens to přijal s klidem filozofa.

„To bohužel nevím,“ odpověděl.

„Nemůže chodit, víte? Neudělá ani krok. Někdo ho tam musel dopravit. Jak to vidím já, je bezmocnej jako nemluvně.“

„Existuje nějaká nemoc, která se takto projevuje?“

„Ne, co vím já. Tohleto vypadá na poškození mozku, ale o tom nemám ani ponětí. Poškození mozku bych poslal do Města. Viděl jste toho chláпка už někdy dřív, měšťane?“

Terens se usmál. „Jsem zde teprve měsíc.“

Jencus si povzdechl a sáhl pro kapesník. „Vlastně jo. Měšťan před váma byl moc fajn. Zacházel s náma dobře, to je fakt. Já jsem tady už málem šedesát let, ale tohohle člověka jsem nikdy neviděl. Ten musel přijít odjinud.“

Jencus měl zavalitou postavu – jako baculatý se snad též narodil, a když se k jeho vrozené náchylnosti k otylosti přidal vliv sedavého života, nepřekvapovalo, že se i při

krátkém slovním projevu zadýchával a se zbytečným úsilím si velkým červeným kapesníkem otíral lesknoucí se čelo.

„A fakticky nevím, co říct hlídačům,“ poznamenal. Neda-lo se tomu zabránit, aby se hlídkující nedostavili. Chlapci se svěřili rodičům, ti zas jiným. V poklidném životě městeč-ka byla i taková celkem bezvýznamná událost natolik neo-byčejná, že stálo za to oznamovat ji dalším a dalším lidem. Hlídkující se o ní museli dozvědět.

Takzvaní *hlídkující* byli příslušníky florinské Patroly. Nebyli rodilými Floriňany, pocházeli z venkovských oblastí planety Sark, které patřily zemanům. Byly to pouhé ná-mezdné síly, na něž se dalo spolehnout, že budou za žold udržovat pořádek a že nepodlehnu sympatiím k Floriňan-ům a nesplynou s nimi.

Dostavili se dva a s nimi jeden z továrních předáků, kte-rý překypoval důležitou nabubřelostí. Hlídkující vypadali znuděně a nezúčastněně. Tenhle idiot sice spadal do je-jich kompetence, ale nebylo na něm nic zajímavého. Jeden z nich se zeptal předáka: „Jak dlouho vám bude trvat, než zjistíte, o koho jde?“

Předák potřásl důrazně hlavou. „Nikdy jsem ho neviděl, pane. Odtud není.“

Hlídkující se obrátil na Jencuse: „Neměl u sebe nějaké doklady?“

„Ne, pane. Byl jenom v takovejch hadrech. A ty jsme z hy-gienickejch důvodů spálili.“

„Co mu je?“

„Nefunguje mu mozek, jak to vidím já.“

Tehdy Terens odvedl hlídkující stranou. Protože svou práci brali bez zbytečné horlivosti, jako obyčejnou službu, podařilo se mu se s nimi domluvit. Ten, který vedl vyšetřo-vání, odložil poznámkový blok a usoudil: „To nemá cenu ani

zapisovat. To se nás netýká. Poradte si s ním nějak.“ A pak oba odešli.

Předák však zůstal. Byl to muž s obličejem plným pih, rusými vlasy a velkým, štětinatým knírem. Dělal předáka pět let a dělal ho se zarputilou zásadovostí, která se projevovala především neuvěřitelnou odpovědností, s níž si bral k srdci plnění plánu v továrně.

„Koukejte,“ pronesl zostra, „co s tím budeme dělat? V továrně všichni jenom kecají a nemakají.“

„Jak to vidím já, měl by se poslat do Města,“ navrhl Jencus a rutinním pohybem manipuloval s kapesníkem. „Já nic nenadělám.“

„Do Města!“ zhrozil se předák. „Kdo to zaplatí? Komu připišeme poplatky? Vždyť není od nás, že ne?“

„Ne, aspoň co já vím,“ připustil Jencus.

„Tak proč to máme platit my? Zjistěte, komu patří. A ten ať zaplatí.“

„Jak to zjistíme? To mi teda pověz.“

Předák se zamyslel. Jazykem si olizoval horní ret a špičky rusých štětin. „Tak se ho prostě zbavíme. Jak to řekl ten hlídač.“

„Co tím míníte?“ zasáhl Terens.

„Ten ubožák by klidně mohl být mrtvý,“ zdůvodňoval předák. „Pro něho to bude vysvobození.“

„Přece nemůžete zabít člověka.“

„Tak mi teda povězte, co mám dělat!“

„Nemohl by se o něho postarat někdo z městečka?“

„A kdo? Copak by někdo chtěl? Snad vy?“

Terens přešel netaktní poznámku bez povšimnutí.

„Mám jinou práci.“

„Všichni ostatní taky. Nemůžu dovolit, aby někdo zanedbával práci v továrně kvůli tomuhle idiotovi.“

Terens si povzdechl, ale bez zatrpklosti pravil: „Buďme věční. Jestliže nesplníte za toto čtvrtletí plán, mohl bych se domnívat, že se to stalo proto, že jeden z vašich dělníků se staral o tohoto ubožáka, a přimluvím se za vás u zemanů. Jinak prostě oznámím, že mi není znám žádný důvod, proč jste nevyprodukovali předepsané množství, pokud ho nevyprodukujete.“

Předák se zakabonil. Tenhle měšťan je tady teprve měsíc a už zasahuje do záležitostí místních obyvatel, kteří žijí v městečku celý život. Má však v rukou zemanské trumfy. Nevyplatí se mu vzdorovat.

„Ale kdo si ho vezme na starost?“ Náhle se ho zmocnilo děsivé podezření. „Já nemůžu,“ řekl rychle. „Mám tři vlastní děcka a žena jaksi marodí.“

„Nenaznačil jsem, že byste to měl být vy,“ usmál se Terens a vyhlédl z okna. Nyní, když hlídkující odešli, se netrpkavý dav polohlasně se bavících lidí stáhl blíž k měšťanovu domu. Z velké části v něm byli mladí, tak mladí, že dosud nepracovali, jinak v něm převládali zemědělstí dělníci z blízkých farem. Továrenských dělníků tam bylo málo, jen několik z těch, kteří neměli právě směnu.

Na samém konci zástupu zahlédl Terens vysokou mladou ženu. Za uplynulý měsíc si jí povšiml několikrát, protože byla silná, schopná a tvrdě pracovala. Pod slupkou jejího utrápeného výrazu se skrývala značná inteligence. Kdyby byla mužem, asi by ji vybrali na měšťanský výcvik. Jenže jako žena... Její rodiče už nežili a ona sama byla natolik prostá, že by nedokázala podlehnout postranním romantickým myšlenkám.

„A co tahleta?“

Předák se podíval naznačeným směrem, pak zahřměl: „Zatraceně! Ta má být v továrně!“